

Αξιολόγηση του Μουσικού Σχολείου (Οκτώβριος 2015)

1. Ταυτότητα της έρευνας

Το Μουσικό Σχολείο (Μ.Σ.) λειτουργεί στην Κύπρο από το 2006. Η ίδρυσή του έγινε στα πλαίσια της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, με σκοπό, αφενός, να δώσει τη δυνατότητα στους νέους που επιθυμούν να ακολουθήσουν την επαγγελματική κατεύθυνση της Μουσικής να προετοιμαστούν κατάλληλα, χωρίς να υστερούν σε γενική παιδεία και, αφετέρου, να ενισχύσει με γνώσεις και εμπειρίες τους νέους μέσα από την καλλιέργεια μουσικής παιδείας. Αρχικά, λειτούργησαν Μουσικά Λύκεια μόνο στις επαρχίες Λευκωσίας και Λεμεσού, ενώ από το 2012 το Μ.Σ. επεκτάθηκε και στις υπόλοιπες επαρχίες. Το Μ.Σ. λειτουργεί με τη μορφή του Ολοήμερου Σχολείου, αφού οι μαθητές παρακολουθούν το πρόγραμμα του πρωινού Ενιαίου Λυκείου και στη συνέχεια, το απόγευμα, παρακολουθούν το ειδικό πρόγραμμα του Μ.Σ. Το πρόγραμμα σπουδών του Μ.Σ. περιλαμβάνει μαθήματα θεωρητικής και πρακτικής μουσικής κατεύθυνσης, ατομικά και ομαδικά, καθώς και τη δημιουργία μουσικών συνόλων.

Η αξιολόγηση του Μ.Σ. πραγματοποιήθηκε τη σχολική χρονιά 2014-15. Σκοπός της αξιολόγησης ήταν η διερεύνηση: (α) της δομής και της λειτουργία του Μ.Σ. και (β) του βαθμού αποτελεσματικότητας του Μ.Σ. ως προς την υλοποίηση του σκοπού ίδρυσης και λειτουργίας του. Τα ερευνητικά ερωτήματα, όπως αυτά προέκυψαν, συνοψίστηκαν στα ακόλουθα:

(Ε.Ε.1.) Ποιες είναι οι απόψεις των εμπλεκομένων στο Μ.Σ. (μαθητών, καθηγητών, εποπτικού προσωπικού), όσον αφορά στον σχεδιασμό και στον τρόπο λειτουργίας του θεσμού;

Η διερεύνηση του ερωτήματος έγινε ως προς τους άξονες: (i) Σκοπός και στόχοι, (ii) Πρόγραμμα σπουδών, και (iii) Τρόποι αξιολόγησης.

(Ε.Ε.2.) Ποιος είναι ο βαθμός αποτελεσματικότητας του Μ.Σ. ως προς την προετοιμασία και κατάρτιση των μαθητών ώστε να ακολουθήσουν, αν το επιθυμούν, την επαγγελματική κατεύθυνση της μουσικής, χωρίς να υστερούν σε γενική παιδεία;

Η διερεύνηση του ερωτήματος έγινε ως προς τις παραμέτρους: (i) Μαθησιακά αποτελέσματα και (ii) Μελλοντικές σπουδές/επαγγελματική αποκατάσταση μαθητών.

2. Μεθοδολογία

2.1. Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν οι πιο κάτω:

α) η Υπεύθυνη Μουσικού Σχολείου (Υ.Μ.Σ.), τέως Επιθεωρήτρια Μέσης Εκπαίδευσης (Ε.Μ.Ε.) Μουσικής

β) ο Συντονιστής του Μ.Σ.

γ) δύο Επόπτες του Μ.Σ. (Μουσικό Λύκειο Λευκωσίας, Μουσικό Λύκειο Λεμεσού). Η επιλογή των δύο Μ.Σ. ήταν σκόπιμη, εφόσον τα Μ.Σ. των άλλων επαρχιών είχαν μόλις πρόσφατα (2012) ξεκινήσει τη λειτουργία τους.

δ) 61 καθηγητές του Μ.Σ. που δίδασκαν κατά τη σχολική χρονιά 2014-2015. Για τις συνεντεύξεις επιλέγηκαν 13 καθηγητές από το σύνολο των καθηγητών που απάντησαν στο Ερωτηματολόγιο Καθηγητών, σε συνεννόηση με τους Επόπτες των δύο Μουσικών Λυκείων (Μουσικό Λύκειο Λευκωσίας, Μουσικό Λύκειο Λεμεσού). Η επιλογή των δύο Μ.Σ. ήταν σκόπιμη, εφόσον τα Μ.Σ. των άλλων επαρχιών είχαν μόλις πρόσφατα (2012) ξεκινήσει τη λειτουργία τους.

ε) 97 μαθητές του Μ.Σ. που φοιτούσαν στη Β΄ και Γ΄ Λυκείου κατά τη σχολική χρονιά 2014-2015. Για τις συνεντεύξεις επιλέγηκαν 13 μαθητές από το σύνολο των μαθητών που απάντησαν στο Ερωτηματολόγιο Μαθητών, σε συνεννόηση με τους Επόπτες των δύο Μουσικών Λυκείων (Μουσικό Λύκειο Λευκωσίας, Μουσικό Λύκειο Λεμεσού). Η επιλογή των δύο Μ.Σ. ήταν σκόπιμη, εφόσον τα Μ.Σ. των άλλων επαρχιών είχαν μόλις πρόσφατα (2012) ξεκινήσει τη λειτουργία τους.

στ) 42 απόφοιτοι δύο Μουσικών Λυκείων (Μουσικό Λύκειο Λευκωσίας, Μουσικό Λύκειο Λεμεσού). Η επιλογή των αποφοίτων έγινε σε συνεννόηση με τον Συντονιστή του Μ.Σ. και ήταν σκόπιμη, εφόσον τα Μ.Σ. των άλλων επαρχιών είχαν μόλις πρόσφατα (2012) ξεκινήσει τη λειτουργία τους.

2.2. Εργαλεία

Στα πλαίσια της αξιολόγησης του Μ.Σ. χορηγήθηκαν τα ακόλουθα εργαλεία:

1. *Ερωτηματολόγιο προς τους καθηγητές των Μ.Σ.* Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο και περιέλαβε 48 ερωτήσεις κλειστού τύπου σε πενταβάθμια κλίμακα Likert (1: Καθόλου, 5: Πάρα πολύ) και δύο ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου των καθηγητών επικεντρώθηκαν σε έξι διαστάσεις: (i) τον σκοπό και τους στόχους του Μ.Σ., (ii) το πρόγραμμα σπουδών του Μ.Σ., (iii) τους τρόπους αξιολόγησης στο Μ.Σ., (iv) τα μαθησιακά αποτελέσματα, (v) τα σχέδια των μαθητών για μελλοντικές σπουδές και επαγγελματική αποκατάσταση, και (vi) τα πιθανά σχόλια και εισηγήσεις τους για βελτίωση του Μ.Σ.
2. *Ερωτηματολόγιο προς τους μαθητές της Β΄ και Γ΄ Λυκείου των Μ.Σ..* Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου των μαθητών επικεντρώθηκαν στις ίδιες περιοχές όπως και το ερωτηματολόγιο καθηγητών, για να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση συγκρίσεων.
3. *Ερωτηματολόγιο προς τους αποφοίτους του Μ.Σ..* Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου των αποφοίτων εστίασαν αποκλειστικά στην αποτελεσματικότητα του Μ.Σ. σε σχέση (i) με τα μαθησιακά αποτελέσματα του Μ.Σ. και (ii) με την προετοιμασία των μαθητών για περαιτέρω μουσικές σπουδές ή/και επαγγελματική αποκατάσταση στον χώρο της μουσικής.
4. *Ατομικές συνεντεύξεις με την Υ.Μ.Σ., τον συντονιστή και τους επόπτες του Μ.Σ..* Οι ερωτήσεις του πρωτόκολλου συνεντεύξεων εστίασαν στη λειτουργία και στην αποτελεσματικότητα του Μ.Σ.
5. *Ομαδικές συνεντεύξεις με τους καθηγητές και τους μαθητές του Μ.Σ..* Οι ερωτήσεις του πρωτοκόλλου συνεντεύξεων εστίασαν στη λειτουργία και στην αποτελεσματικότητα του Μ.Σ.

3. Αποτελέσματα

Η αξιολόγηση κατέδειξε πολύ θετικά αποτελέσματα για τη λειτουργία του Μ.Σ. από τη συντριπτική πλειοψηφία των εμπλεκομένων. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι το Μ.Σ. απευθύνεται σε παιδιά που αγαπούν τη μουσική ή/και έχουν ταλέντο σε διάφορα μουσικά θέματα, εξασφαλίζοντάς τους τα εχέγγυα για να συνεχίσουν τις σπουδές τους στη μουσική, αν το επιθυμούν, ή να πετύχουν σε οτιδήποτε άλλο επιλέξουν να σπουδάσουν. Συμφώνησαν,

επίσης, ότι το Μ.Σ. προσφέρει τις βάσεις για μουσική επαγγελματική σταδιοδρομία, υπό την προϋπόθεση της συνέχισης των σπουδών τους στη μουσική, αφού δεν θεωρείται σχολείο επαγγελματικής εξειδίκευσης.

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία μαθημάτων και εξωδιδακτικών δραστηριοτήτων, προσφέροντας στους μαθητές ανεπανάληπτες εμπειρίες. Πολύ θετικά κρίθηκε το μάθημα του ατομικού οργάνου, το οποίο θεωρήθηκε το πιο σημαντικό επίτευγμα του Μ.Σ.. Συμπληρωματικά, έγιναν εισηγήσεις για ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών ορισμένων σύγχρονων θεμάτων, ώστε να δίνεται η ευκαιρία για γνωριμία με ευρύτερο μουσικό φάσμα. Παρά τις πολύ θετικές απόψεις των εμπλεκομένων για την αξία του προγράμματος σπουδών, κάποιοι το χαρακτήρισαν, ταυτόχρονα, κουραστικό και βαρυφορτωμένο, εφόσον η εκπαιδευτική διαδικασία διεξάγεται κατά τη διάρκεια των απογευματινών ωρών, μετά την ολοκλήρωση της πρωινής φοίτησης των μαθητών. Εισηγήσεις έγιναν από την πλειοψηφία των εμπλεκομένων για επέκταση του Μ.Σ. σε χαμηλότερες βαθμίδες για ελάφρυνση του προγράμματος.

Λιγότερο θετικά αποτελέσματα καταγράφηκαν σε σχέση με τον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών, ο οποίος πιστεύεται ότι στερείται αντικειμενικότητας, ως αποτέλεσμα δύο παραγόντων. Αρχικά, διαπιστώθηκε ότι δεν έχουν καθοριστεί συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης, λόγω της έλλειψης αναλυτικών προγραμμάτων σε πολλά μαθήματα και της ακαταλληλότητας των αναλυτικών προγραμμάτων σε κάποια άλλα μαθήματα, τα οποία σχεδιάστηκαν από άτομα χωρίς μουσική εξειδίκευση στα συγκεκριμένα μαθήματα. Συμπληρωματικά, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι εξεταστικές επιτροπές που βαθμολογούν τους μαθητές αποτελούνται από άτομα χωρίς μουσική εξειδίκευση στα εξεταζόμενα μαθήματα.

Το Μ.Σ. θεωρήθηκε από τους συμμετέχοντες πολύ αποτελεσματικό, εφόσον προσφέρει στους μαθητές ολοκληρωμένη μουσική παιδεία μέσω της ποικιλίας των μαθημάτων και των εξωδιδακτικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών. Σε σχέση με τα μαθησιακά αποτελέσματα, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι το Μ.Σ. αναδεικνύει μαθητές με

πολύ ψηλές επιδόσεις σε μουσικά θέματα, αλλά και θέματα γενικής παιδείας, ενώ θεωρείται θεραπευτικό για τα αδύνατα παιδιά, τα οποία έχουν την ευκαιρία να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους στο Ενιαίο Λύκειο μέσω της ενασχόλησής τους με τη μουσική. Έγιναν εισηγήσεις για επέκταση του Μ.Σ. στο γυμνάσιο, ώστε να προετοιμάζονται τα παιδιά από μικρότερη ηλικία και να έχουν καλύτερες επιδόσεις στην πορεία. Η έρευνα, επίσης, κατέδειξε ότι, όσον αφορά τη συνέχιση των σπουδών και την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων, η πλειοψηφία ακολουθεί σπουδές στη μουσική μετά την ολοκλήρωση της φοίτησής τους στο Μ.Σ., ενώ πολλοί ακολουθούν επαγγελματικά τη μουσική.

4. Εισηγήσεις

Σε σχέση με το πρόγραμμα σπουδών, φαίνεται να χρειάζεται επανεξέταση η διαδικασία καταρτισμού του προγράμματος σπουδών, ώστε να διευκολυνθεί η ένταξη μαθημάτων τα οποία να καλύπτουν σε μεγαλύτερο βαθμό τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Η τροποποιημένη διαδικασία ενδέχεται να περιλαμβάνει καταρτισμό ομάδας εκπαιδευτικών κοινής αποδοχής, με εξειδικευμένες γνώσεις μουσικής, καλύπτοντας όσο το δυνατό μεγαλύτερο φάσμα θεμάτων και συγγραφή αναλυτικών προγραμμάτων για το κάθε θέμα, αλλά και τρόπους εντοπισμού των ενδιαφερόντων των μαθητών που φοιτούν ή πρόκειται να φοιτήσουν στο Μ.Σ. Ταυτόχρονα, πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ελάφρυνσης του προγράμματος σπουδών μέσω της επέκτασης της λειτουργίας του σε χαμηλότερες βαθμίδες (π.χ. γυμνάσιο). Η πρόσφατη εξαγγελία του Υ.Π.Π. (Ιούνιος 2015), για επέκταση του θεσμού του Μ.Σ. στο γυμνάσιο από τη σχολική χρονιά 2015-16, φαίνεται ότι ανταποκρίνεται στο αίτημα αυτό.

Ο τρόπος αξιολόγησης των μαθητών χρειάζεται, επίσης, διαφοροποίηση. Ενδεχομένως, οι διαδικασίες αξιολόγησης χρήζουν επανεξέτασης, ούτως ώστε να διασφαλίζεται εγκυρότητα και αξιοπιστία στις βαθμολογίες. Οι νέες διαδικασίες συστήνεται να συμπεριλάβουν τρόπους εισαγωγής ολοκληρωμένης μορφής αξιολόγησης (αρχική, συντρέχουσα και τελική αξιολόγηση), καθορισμό κριτηρίων αξιολόγησης με βάση το περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων. Χρειάζεται επίσης, επανεξέταση του θεσμού της Επιτροπής Αξιολόγησης, ως προς τη σύσταση της, ούτως ώστε να συμμετέχουν σε αυτή άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις μουσικής, για

μεγαλύτερη εγκυρότητα και αξιοπιστία και δημιουργία πιστοποιητικού ταυτοποίησης του επιπέδου των μαθητών.

Σε σχέση με την αποτελεσματικότητα του Μ.Σ., ο χρόνος λειτουργίας του σχολείου κατά τις απογευματινές ώρες φαίνεται να έχει αρνητική επίδραση στην απόδοση των μαθητών, τόσο στο Μ.Σ. όσο και στο Ενιαίο Λύκειο, περιορίζοντας τις δυνατότητές τους σε σχέση με τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Η εισήγηση για ελάφρυνση του προγράμματος σπουδών μέσω της επέκτασης της λειτουργίας του Μ.Σ. σε χαμηλότερες βαθμίδες, η οποία αναφέρθηκε πιο πάνω, ενδέχεται να συμβάλει θετικά και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Μ.Σ., ενδυναμώνοντας τη μάθηση των μαθητών και αυξάνοντας τις δυνατότητές τους για καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα σε βάθος χρόνου.

5. Ερευνητική ομάδα

Αγγελική Κατσιάνη, katsiani.a@cyearn.pi.ac.cy

Δρ. Πέτρος Γεωργιάδης, georghiades.p@cyearn.pi.ac.cy